

17. Trydid, O.M. & Kavun, S. V. (2014). Analytical review of the security situation in the banking sector. *Zb. nauk. pr. «Finansovo-kredytna dijital'nist': problemy teorii' ta praktyky»*, 1(16), 22-34. Retrieved from <http://fkd.org.ua/article/download/28318/25216>.
18. Shpak, N. O. (2011). *Osnovy komunikacijnogo menedzhmentu promyslovyh pidpryjemstv*. L'viv: Vydavnytstvo L'vivs'koi' politehniky.

KAVUN Sergiy Vitaliyovich,

Doctor of Sciences (Economy), PhD (Technical), Associate Professor, Department of Information Technologies, Kharkiv Institute of Banking of the University of Banking of the National Bank of Ukraine (Kyiv)

USE GRAPH THEORY IN PROBLEMS OF COMMUNICATION MANAGEMENT.

Abstract. Introduction. *The activities of any company or other entity to some extent depends on the relations between staff or team that established the company for a certain period of time and which can vary depending on factors of external and internal environment. This pattern of the process makes the need to put the issue of consideration of the relationship and its assessment in the terms of its impact on the enterprise performance.* **Purpose.** *There is a need (author expresses his own opinion) in the implementation of new types of mathematical approaches and methods, for example, one of them - graph theory. So the author offered the opportunity to demonstrate its use.* **Methods.** *Online (Internet) method of analysis, trending and graphing method, generalization.* **Results.** *The article suggested practical application of some methods and approaches of the graph theory in problems of the communication management. The analysis of the current state of research in the field of communication management with respect to Ukrainian and English-language segment was been proved. These results were interpreted with respect to categorical apparatus of the information management based on the relevant author's theory of interpretation. The classification of types of decision-makers, in accordance with the requirements of the classifier and its compliance with existing international standards was been shown.* **Originality.** *It was offered, practically proven and clearly the possibility of using graph theory (mathematical new region for use in the economy, particularly in information management) to a specific area - information management.* **Conclusion.** *The analysis of the relevance of studies in the chosen field proved that the relevance of research in Ukrainian field has a negative trend, unlike the English-speaking areas, moreover the power (as a ratio of average values) of research projects in the English field more than 34 times of the volume of research in Ukrainian field. These results were interpreted in relation to categorical information management system, on the base on the appropriate interpretation of the author's theory. Further use of the offered approach is entirely dependent on the willingness of respected researchers in the chosen field.*

Keywords: *graph theory; communication management; mechanism; approach; decision.*

Одержано редакцією: 20.01.2016
Прийнято до публікації: 26.01.2016

УДК 338.439:637.07

КИРИЛЮК Ірина Миколаївна,

викладач кафедри менеджменту та економічної безпеки, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

**ШЛЯХИ НАРОЩУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРОДУКЦІЇ
ТВАРИННИЦТВА ТА ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ ЯКОСТІ**

У статті обґрунтовано шляхи нарощування пропозиції вітчизняної продукції тваринництва та підвищення її якості. Виявлено незадовільні пропорції міжгалузевого обміну на ринку продукції тваринництва в Україні. Підкреслено хаотичність формування цін на вітчизняному аграрному ринку. Визначено напрями удосконалення механізмів державної підтримки розвитку тваринництва в Україні. Вказано на доцільність повернення до поширеної до 2011 року непрямої підтримки вітчизняних виробників молока та м'яса у вигляді спеціальних режимів справляння ПДВ.

Запропоновано зміни та доповнення до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України», які передбачають, що наповнення державного інтервенційного фонду продуктами переробки тваринницької продукції – об'єктами державного цінового регулювання (м'ясом та субпродуктами забійних тварин та птиці, сухим молоком, вершковим маслом) має здійснюватися в умовах сезонного падіння цін на відповідну сільськогосподарську сировину та їх досягнення певного мінімального рівня.

Запропоновано параметри зміни структури виробництва молока в Україні як за якісними показниками, так і за суб'єктами господарювання. Обґрунтовано необхідність надання сільгоспідприємствам дотацій (та розраховано їх пропорції) на здійснення технологічного супроводу проектів технологічного переоснащення молочних ферм і комплексів, а також розробку проектів будівництва молочних комплексів і проведення відповідних тендерів.

***Ключові слова:** продукція тваринництва; аграрний ринок; цінова дискримінація; структура роздрібної ціни; міжгалузевий обмін; непряма державна підтримка; інтервенційні закупівлі; державний інтервенційний фонд; якість молока; традиційні технології виробництва; система управління якістю молочної продукції.*

Постановка проблеми. Нині одна з головних проблем наповнення внутрішнього аграрного ринку в Україні – незначні обсяги пропозиції вітчизняної тваринницької продукції через скрутне становище у тваринництві, що виявляється у зменшенні поголів'я тварин, значному зниженні обсягів виробництва молока та м'яса. При цьому м'ясні та молочні продукти є основним джерелом повноцінного білка, вкрай необхідного для нормального функціонування організму людини. Його дефіцит призводить до порушення обміну речовин, розвитку багатьох захворювань і скорочення тривалості життя населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виокремлення частини нерозв'язаної раніше проблеми. Розв'язанню проблеми нарощування пропозиції вітчизняної тваринницької продукції та підвищення її якості присвячені праці відомих вітчизняних дослідників, зокрема В. Бойка, В. Власова, О. Гойчук, Я. Жаліла, М. Калінчика, О. Ковальової, Л. Молдован, Т. Осташко, Б. Пасхавера, П. Саблука, О. Шпичака, О. Шубравської, В. Юрчишина та ін. Проте, незважаючи на значні досягнення попередників, низка питань теоретико-методологічного та практичного характеру потребують детальнішого висвітлення і подальших наукових розвідок. Існує необхідність поглиблених досліджень впливу сучасних інструментів стимулювання пропозиції тваринницької продукції та підвищення її якості на реалізацію економічних інтересів різних суб'єктів аграрного ринку. Адже негативні наслідки непослідовності державних рішень у галузі тваринництва в умовах падіння світових цін на продукцію з низькою часткою доданої вартості мають вагомий вплив на параметри розвитку сільськогосподарського виробництва та параметри споживання продовольства в Україні.

Метою статті є обґрунтування шляхів нарощування пропозиції вітчизняної тваринницької продукції та підвищення її якості в сучасних умовах.

Викладення основного матеріалу. Сучасні ринок тваринницької продукції характеризується ціною дискримінацією сільськогосподарських товаровиробників з боку переробних підприємств, підприємств сфери заготівлі та зберігання продукції, різного роду посередницьких структур, а також неконтрольованим зростанням торговельних надбавок та націнок в оптовому ланцюгу товаропросування та в роздрібній мережі. За дослідженнями вчених ННЦ «Інституту аграрної економіки» НААНУ структура роздрібної ціни на молоко сьогодні має такий вигляд: частка виробника 23,5%; частка переробки 52%; частка торгівлі – 24,5%. Хоча у розвинених країнах таке співвідношення має іншу структуру: 50% (сировина) – 25% (переробка) – 25% (торгівля) [1, с. 41].

Стосовно аналізу ринку вітчизняної яловичини та свинини, зазначимо, що використання їх м'ясокомбінатами на м'ясопродукти постійно зменшується. Це пов'язано зі зміною асортименту та попиту на м'ясні продукти, а також частково використанням

імпортової сировини (фарші м'яса птиці та інші дешеві види сировини), якими замінюються дорожчі яловичина та свинина. Розраховувати на зміну ситуації, навіть за умови введення обов'язкових стандартів (що передбачають використання на виробництво ковбас яловичини та свинини), складно – асортимент продуктів сформований під впливом низької платоспроможності попиту. Тому нині близько 70% вітчизняної яловичини та понад 80% свинини споживається у вигляді пошматованих м'ясних напівфабрикатів на внутрішньому ринку. Основний виробник цієї продукції – господарства населення – у 2015 році переробним підприємствам реалізували менше 20% великої рогатої худоби та 10% свиней, на ринку (після забою) – відповідно 15% та 30%. Основна частка цієї продукції (65% ВРХ і 60% свиней) реалізовувалася ними за іншими каналами, тобто комерційним посередникам [2]. За наявної схеми формування цін на тваринницьку продукцію та продукцію переробної промисловості основна частина доходу в більшості випадків перерозподіляється на користь переробних організацій і торгівлі.

Поряд із незадовільними пропорціями міжгалузевого обміну існує внутрішньогалузева нестабільність і незбалансованість цін. Динаміка цін в аграрному секторі економіки складається стихійно. Вона не має системної бази, характеризується великими коливаннями як за роками, так і за місяцями в межах одного року. Крім того, порівняно із зерновими культурами (які є кормовою базою) продукція тваринництва втрачає цінність. Так, протягом 2005-2014 рр. велика рогата худоба порівняно із зерновими знецінилася на 46%, свині – на 58%, молоко – на 26% (табл. 1).

Таблиця 1

Співвідношення середніх цін реалізації тваринницької продукції та цін реалізації зернових культур сільськогосподарськими підприємствами, разів

Продукція	2005	2008	2011	2014	2014 до 2005, %
Худоба та птиця (у живій вазі)	16,5	13,1	8,7	8,7	52,7
у тому числі:					
велика рогата худоба	14,1	12,1	8,8	7,6	53,9
свині	24,3	16,9	10,0	10,2	42,0
птиця	15,6	12,1	8,2	8,3	53,2
Молоко та молочні продукти	2,7	2,7	2,2	2,0	74,1

Джерело: розраховано за даними Держстату України [3].

В умовах прискореного зростання цін на матеріально-технічні ресурси та паливно-мастильні матеріали рентабельність виробництва тваринницької продукції залишається низькою. Так, у 2014 р. рівень рентабельності вирощування ВРХ на м'ясо у сільськогосподарських підприємствах становив мінус 35,9%, птиці на м'ясо – мінус 15,4%, свиней на м'ясо – 5,6%, молока – 11% [4, с. 54].

У контексті цього необхідне удосконалення механізмів державної підтримки розвитку тваринництва в Україні. По-перше, доцільним є повернення до поширеної до 2011 року непрямой підтримки виробників молока та м'яса (за рахунок спеціального способу функціонування ПДВ у вигляді спецрежимів його справляння у сфері агропромислового виробництва). Адже зміни в державній аграрній політиці шляхом трансформації непрямой підтримки виробників молока та м'яса на пряму бюджетну підтримку позбавили галузь єдиної ефективної системи підтримки.

Відновлення діючого до 2011 р. режиму дотування виробників молока та м'яса має, по-перше, супроводжуватися спрощенням процедури їх отримання власниками особистих селянських господарств (нині більшість із них, через складну процедуру отримання дотацій, відмовляються від її проходження); по-друге, забезпечуватися не за рахунок зниження розмірів фінансування будівництва великих тваринницьких комплексів.

Важливим чинником уникнення сезонного падіння закупівельних цін на молоко в розвинених країнах є здійснення інтервенційних закупівель сухого знежиреного молока та вершкового масла. У США інтервенційна ціна на вказані вище молокопродукти

залежить від обсягів їх виробництва в країні та ціни на молоко, а остання, своєю чергою (разом з бюджетними дотаціями) – від цін на корми. У рамках програми щодо втрат доходу за контрактом по молоку (MILK) федеральний уряд субсидує фермерів, коли ціна, яку вони отримують за своє молоко, опускається нижче заданого рівня.

Закон США «Про продовольство, охорону природи та енергетику 2008» продовжив дію цієї програми прямих субсидій для фермерів-молочників. Крім того, згідно з ним сума доплат з бюджету виробникам молока (\$16,94 за центнер) збільшується на 45% від того відсотка, на який середня вартість корму для молочної худоби перевищує ставку \$ 9,50 за центнер з 1.09.2012 р. [5].

Крім того, у рамках програми «Федеральних ринкових замовлень молока» регулюються дії операторів ринку, які продають молоко або молочні продукти в окремому регіоні, вимагаючи від них сплачувати не менше встановленої мінімальної ціни на молоко класу А, яке вони купують у фермерів, залежно від того, як молоко використовується. Ця класифікована система ціноутворення вимагає від операторів сплачувати більш високу ціну за молоко, яке використовується потім для споживання у рідкому вигляді (клас I), ніж за молоко, що використовується при виготовленні молочних продуктів, таких як йогурт, морозиво, сир, масло, знежирене сухе молоко (клас II, III і IV).

Проте в Україні фактично не діють програми цінової підтримки на ринку молока, відсутня прив'язка дотацій до цін на корми. За олігопсонічного середовища на ринку незбираного молока та олігополістичного – на ринку кінцевої молочної продукції операції з наповнення державного інтервенційного фонду сухим молоком і вершковим маслом, які здійснюються Аграрним фондом на Аграрній біржі, можуть не зумовити зростання або стабілізації цін на молоко. Досить часто спостерігається ситуація, коли зростання цін на кінцеву молокопродукцію супроводжується зниженням цін на молочну сировину (відповідно, зменшується частка сільськогосподарських товаровиробників у ціні кінцевої продукції).

Наприклад, співвідношення ціни вершкового масла та закупівельної ціни на молоко (з урахуванням урядових дотацій) у США становить 10 : 1 (\$4118 за тонну і \$407 за тонну) [6], тоді як в Україні у 2014 р. – 19 : 1. Таким чином у США уряд підтримує фермерів – виробників молока (механізм дотування виробників зумовлює встановлення досить низьких цін на кінцеву продукцію), а в Україні (через інтервенційні закупівлі молокопродукції безвідносно до ціни молочної сировини) – винятково переробні підприємства, тобто олігополістів.

Тому п. 9.2.1 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» [7] доцільно доповнити, вказавши, що наповнення державного інтервенційного фонду продуктами переробки тваринницької продукції – об'єктами державного цінового регулювання (м'ясом та субпродуктами забійних тварин та птиці, сухим молоком, вершковим маслом) здійснюється в умовах сезонного падіння цін на відповідну сільськогосподарську сировину та їх досягнення певного мінімального рівня. Мінімальна ціна сільськогосподарської сировини, з якої виготовляються продукти переробки – об'єкти державного цінового регулювання, має встановлюватися з урахуванням середньогалузевих нормативних витрат з їх виробництва, мінімального рівня рентабельності виробництва не менше 10 відсотків (у т.ч. у господарствах населення) за відповідною методикою, затвердженою Кабінетом Міністрів України.

Мінімальні ціни на сировину слід розраховувати, виходячи з науково обґрунтованої частки сільгоспвиробників у ціні кінцевої продукції – об'єкта державного цінового регулювання. В операціях з наповнення державного інтервенційного фонду об'єктами державного цінового регулювання – продуктами переробки сільськогосподарської сировини можуть приймати участь лише переробні підприємства, які закупають сільськогосподарську сировину для переробки за ціною, не нижчою за офіційно встановлену мінімальну ціну.

Таким чином, удосконалення механізму наповнення державного інтервенційного фонду продуктами переробки сільськогосподарської продукції – об'єктами державного цінового регулювання дозволить уникнути збитковості виробництва основних видів тваринницької продукції та забезпечити регулювання цін економічними методами. Нині ж на риках тваринницької продукції застосовуються передусім адміністративні методи регулювання (через проведення нарад із переробними підприємствами, підписання меморандумів тощо).

Виходячи з викладеної вище пропозиції щодо змін у законодавстві щодо закупівель об'єктів державного цінового регулювання – продуктів переробки сільськогосподарської сировини, необхідно відзначити, що закупівля до державного інтервенційного фонду м'яса та субпродуктів забійних тварин могла б стати ефективним інструментом уникнення хронічної збитковості вирощування ВРХ, свиней, овець і кіз тощо. Проте через відсутність прив'язки (в умовах специфічного олігополістичного середовища) операцій з наповнення державного інтервенційного фонду м'ясом та м'ясними субпродуктами до цін на сільськогосподарську сировину, що використовується при їх виготовленні (ВРХ у живій вазі, свині, вівці тощо), відпадає необхідність у здійсненні таких операцій. Протягом останніх років нормативними документами не передбачалось наповнення інтервенційного фонду м'ясом та субпродуктами забійних тварин. Відповідно, фактично відсутні інструменти державного регулювання ринку м'яса та відповідної сільськогосподарської сировини.

Слід вказати на практичну відсутність ефективних інструментів впливу держави економічними методами на кон'юнктуру ринку незбираного молока в Україні. В умовах змін кон'юнктури світового ринку молочної продукції та зниження цін на неї держава, внаслідок відсутності таких інструментів впливу, виявилася неспроможною гарантувати певний рівень доходів товаровиробників.

Однією з ключових проблем, що стримуватиме розвиток молочної галузі в Україні є низька якість молока – воно не відповідає прийнятним у світі (ЄС, США) вимогам якості. Хоча в умовах інтеграції до світового ринку ціна реалізації молока найбільшою мірою залежить від його якісних показників, система якості молока в Україні не відповідає світовим стандартам (до того ж вимоги до якості молока у світі мають сталу тенденцію до жорсткішання). Вітчизняне молоко вважається неякісним, що зумовлює низькі доходи його виробників, запобігає розширенню зовнішніх ринків збуту продуктів його переробки та відповідно, розвитку його виробництво.

Застосовувані традиційні технології за умов нинішніх ферм та молочнотоварних виробництв (це передусім стосується основних виробників молока – господарств населення) у більшості випадків не здатні забезпечувати його високу якість. У 2014 р. частка приватного сектору в загальному виробництві молока (11,1 млн т) становила 76,2%, тоді як у 1990-му цей показник становив 24% [4, с. 116].

Основне виробництво молока сконцентрувалося у приватному секторі з примітивними умовами утримання худоби, відсутністю санітарних та гігієнічних умов і, як наслідок, низькою якістю сировини. Це не дає реальної можливості з упровадження нових технологій утримання, годівлі, ветеринарного обслуговування тощо. Хоча на початку 1990-х рр. населення утримувало корів майже винятково для забезпечення власних потреб, а також частково для реалізації молока та молочної продукції на сільськогосподарських ринках. Молокопереробні підприємства молоко від господарств населення майже не закуповували. Так, протягом 1990-1992 рр. переробниками було закуплено в домогосподарств лише 100 тис. т молока, або 0,2% від загальних обсягів закупівлі.

За активної участі держави необхідна зміна структури виробництва молока як за якісними показниками, так і за суб'єктами господарювання. За нашими розрахунками, до 2020 року 5,3-5,9 млн т молока повинно вироблятися в приватному секторі, 7,5-8,5 млн т – на базі великотоварного виробництва. Це має забезпечити середньорічне споживання молока у 260-270 кг на особу (2014 р. – 222,8 кг [8, с. 9]).

Вирішальним у плані підвищення якості продукції є створення сучасних великотоварних ферм із використанням технології безприв'язного утримання тварин [9]. Створення великих спеціалізованих сільськогосподарських підприємств дасть змогу запровадити систему управління якістю молочної продукції, поліпшити селекційну роботу та розвиток племінного фонду молочногоскотарства, сприятиме розвитку кормової бази та впровадженню інноваційних технологій. При цьому визначальним чинником виробництва має бути гармонізована (відповідно до світових норм) система стандартів якості виробництва та продукції на всіх стадіях отримання та переробки молока. Необхідне введення (на першому етапі паралельно з чинними) нових стандартів якості молока.

Проте встановлення жорстких стандартів якості молока без запровадження механізмів підтримки його сучасного висококонкурентного виробництва призведе до катастрофічного зменшення поголів'я корів, що є загрозою для продовольчої безпеки країни. Навіть нині, за чинних стандартів якості, більшість молока, реалізованого переробним підприємствам сільськогосподарськими підприємствами (навіть не беручи до уваги господарства населення), – це молоко I гатунку (відповідно до чинного ДСТУ 3662-97). У 2014 р. серед загальних обсягів молока, реалізованого сільгосппідприємствами переробним підприємствам, 51,5% становило молоко I гатунку, 33,8% – вищого гатунку, і лише 9,2% – екстра. Молоко від населення приймається в основному II гатунку [10, с. 25].

Таким чином, забезпечення високої якості молока є багатофакторним завданням. Дотації на молоко треба надавати з урахуванням якісних показників і спрямовуватися на стимулювання виробництва високоякісної продукції. Хоча в Законі України «Про молоко та молочні продукти» передбачено фінансування з Державного бюджету України доплат у відсотках до закупівельної ціни (для молока гатунку екстра – 25%, вищого гатунку – 20%), механізми здійснення цих доплат залишаються нерозробленими.

Оскільки сучасний молочний бізнес, порівняно з іншими галузями сільського господарства, має велику фондоємність, тривалі терміни окупності інвестицій, для налагодження виробництва конкурентоспроможної на світовому ринку продукції існує найбільша необхідність державної підтримки інвестицій через систему стратегічних стимулювальних інструментів. Проте нині найбільші обсяги інвестицій спрямовують в рослинницьку галузь.

Нині одним із важливих чинників забезпечення ефективності виробництва молока, підвищення його якості є наукоємна система управління, впровадження якої в Україні обмежується дефіцитом відповідно підготовлених кадрів (як спеціалістів та управлінців для роботи безпосередньо в господарствах, так і наукових консультантів) і доступних джерел інформації про ці технології та застосування їх в умовах конкретного господарства. Особливістю нарощування пропозиції якісного молока є те, що спроби зменшити обсяги спрямованих інвестицій за рахунок більш дешевого та менш технологічного та якісного обладнання, здешевлення за рахунок спрощення проектів ферм, більш дешевих і менш продуктивних порід корів призводять до втрати економічної ефективності створюваного молочногоскотарства [9]. Розбудова молочнотоварних ферм – це найбільш складний, інвестиційно ємний та найдовше окупний порівняно з іншими галузями проект. Без технологічного супроводу в молочному скотарстві є ризик вкласти значні інвестиції і не отримати очікуваного результату [11, с. 58].

Тому, поряд зі створенням бази даних про вітчизняні та зарубіжні технології, продуктові інновації нового покоління, доцільним є надання сільгосппідприємствам дотацій: 1) на здійснення технологічного супроводу проектів технологічного переоснащення молочних ферм і комплексів (½ суми сплачує держава); 2) розробку проектів будівництва молочних комплексів і проведення відповідних тендерів (100% суми сплачує держава). Фінансування технологічного супроводу має здійснюватись через виділення коштів під конкретні проекти (із залученням зарубіжних технологів). Побудовані молочні комплекси повинні проходити обов'язкову процедуру сертифікації, що гарантуватиме якість продукції.

Такі заходи дозволять ефективніше стимулювати збільшення пропозиції вітчизняної тваринницької продукції на внутрішньому ринку, уникнути збитковості її виробництва в Україні та сприяти підвищенню доходів сільгоспвиробників. Необхідне детальне опрацювання програми розвитку тваринництва, узгодження розвитку сектору яловичини з виробництвом молока, яка б базувалась на аналізі поточної ситуації та створювала б економічну зацікавленість у виробництві тваринницької продукції.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Таким чином, застосовувані нині в Україні методи підтримки виробництва тваринницької продукції та підвищення її якості є недостатніми та малоефективними, не забезпечують еквівалентного міжгалузевого обміну. Однаковий підхід до координації та регулювання діяльності всіх суб'єктів господарювання (включно з агрохолдингами), сподівання лише на ринкові механізми призводять до цінової дискримінації слабких ланок – монополістів (якими в більшості випадків є господарства населення), що значно звужує можливості виробництва тваринницької продукції.

Наповнення державного інтервенційного фонду продуктами переробки тваринницької продукції – об'єктами державного цінового регулювання (м'ясом та субпродуктами забійних тварин та птиці, сухим молоком, вершковим маслом) необхідно здійснювати в умовах сезонного падіння цін на відповідну сільськогосподарську сировину та їх досягнення певного мінімального рівня. Мінімальна ціна сільськогосподарської сировини, з якої виготовляються продукти переробки – об'єкти державного цінового регулювання, має встановлюватися з урахуванням середньогалузевих нормативних витрат з їх виробництва, мінімального рівня рентабельності виробництва не менше 10 відсотків (у т.ч. у господарствах населення) за відповідною методикою.

Нині необхідно вирішувати актуальне завдання переходу виробництва тваринницької продукції до інноваційного типу розвитку, що передбачає передусім створення ефективного інституційного середовища, спрямованого не лише на жорсткий контроль якості, а й на стимулювання модернізації виробництва, запровадження екологічно чистих технологій для виробництва безпечної продукції.

При здійсненні подальших наукових досліджень вказані інструменти обґрунтування механізмів нарощування пропозиції вітчизняної тваринницької продукції та підвищення її якості потрібно розглядати перш за все через призму ланцюга формування вартості кінцевої продукції, стимулювання експорту високоякісної продукції, розвитку інтеграційних процесів у міжнародному ланцюгу товаропросування.

Список використаної літератури

1. Жук В.М. Стан та розвиток спеціальних режимів оподаткування аграрного бізнесу / В.М. Жук // *Фінанси України*. – 2011. – № 7. – С. 33–42.
2. Державна служба статистики України – офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
3. Реалізація продукції сільськогосподарськими підприємствами за 2014 рік : Статистичний бюлетень / Відп. за випуск О.М. Прокопенко. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 108 с.
4. Сільське господарство України за 2014 рік : Статистичний збірник / Відп. за випуск О.М. Прокопенко. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 379 с.
5. Food, Conservation, and Energy Act of 2008 [Електронний ресурс] / 110th Congress. 2D SESSION – Режим доступу: http://www.usda.gov/documents/Bill_6124.pdf.
6. Agricultural Outlook: Statistical Indicators [Електронний ресурс] / United States Department of Agriculture. – Режим доступу: <http://ers.usda.gov/Publications/AgOutlook/AOTables/CurrentTables/AoTables.pdf>.
7. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004 р. № 1877-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/>.
8. Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України: Статистичний збірник 2014 / Відп. за випуск О.М. Прокопенко. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 55 с.
9. Концепція комплексної державної програми реформ та розвитку сільського господарства України [Електронний ресурс] / Міністерство аграрної політики та продовольства України. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/page/?10461>.

10. Надходження продукції тваринництва на переробні підприємства України за 2014 рік : Статистичний бюлетень / Відп. за випуск О.М. Прокопенко. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 29 с.
11. Кирилюк І.М. Шляхи підвищення якості молочної сировини в Україні / І.М. Кирилюк, Є.М. Кирилюк // Виробничо-експортний потенціал національної економіки: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 3-4 жовтня 2014 р.). – Ужгород, 2014. – С. 34-36.

References

1. Zhuk V. (2011). State and development of special tax regimes Agribusiness. *Finansy Ukrainy* (Ukraine Finance), 7, 33-42 (in. Ukr.).
2. State Statistics Service of Ukraine (2015). Retrieved from <http://ukrstat.gov.ua> (in. Ukr.).
3. Product sales by agricultural enterprises in 2014: Statistical Bulletin. In O. Prokopenko (Ed.). Kyiv: State Statistics Service of Ukraine (in. Ukr.).
4. Agriculture of Ukraine for 2014: Statistical Yearbook. In O. Prokopenko (Ed.). Kyiv: State Statistics Service of Ukraine (in. Ukr.).
5. United States Congress (2008). Food, Conservation, and Energy Act of 2008 (110th Congress. 2D SESSION). Retrieved from http://www.usda.gov/documents/Bill_6124.pdf.
6. United States Department of Agriculture (2014). Agricultural Outlook: Statistical Indicators. Retrieved from <http://ers.usda.gov/Publications/AgOutlook/AOTables/CurrentTables/AoTables.pdf>.
7. Verkhovna Rada of Ukraine (2004). On State Support of Agriculture of Ukraine (Law of Ukraine of 24.06.2004, № 1877-IV). Retrieved from <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/> (in. Ukr.).
8. Balances and consumption of basic foodstuffs population of Ukraine: Statistical Yearbook 2014. In O. Prokopenko (Ed.). Kyiv: State Statistics Service of Ukraine (in. Ukr.).
9. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine (2013). The concept of a comprehensive state reform program and agricultural development Ukraine. Retrieved from <http://minagro.gov.ua/page/?10461> (in. Ukr.).
10. Proceeds animal products processing enterprises Ukraine for 2014: Statistical Bulletin. In O. Prokopenko (Ed.). Kyiv: State Statistics Service of Ukraine (in. Ukr.).
11. Kyryliuk I. & Kyryliuk Ye. (2014). Ways to improve the quality of raw milk in Ukraine. *Production and export potential of the national economy*. Uzhhorod: UzhNU, 34-36 (in. Ukr.).

KYRYLIUK Irina Mykolayivna,

Lecturer, Department of Management and economic security,
Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytsky

WAYS OF INCREASING DOMESTIC LIVESTOCK SUPPLY AND IMPROVING ITS QUALITY

Abstract. Introduction. Today one of the main problems in filling domestic agricultural market in Ukraine is a slight volume that domestic livestock producers offer because of reducing animals number and a significant reduction in the volume of milk and meat production. While meat and dairy products are the main source of complete protein, it is essential for the normal functioning of the human body. Its deficiency leads to metabolic disorders, the development of many diseases and reducing population life expectancy. **Purpose.** The research aims at studying the ways of increasing domestic livestock production offers and improving its quality in modern conditions. **Results.** The study substantiates proposals in increasing domestic production of livestock and improving its quality. Unsatisfactory proportion of intersectoral exchange at livestock products market in Ukraine was detected. It was also proved chaotic pricing in the domestic agricultural market. The article proposes specific ways of improving the state support mechanisms to livestock development in Ukraine. The feasibility of a return to widespread until 2011 indirect support to domestic producers of milk and meat in the form of special VAT regimes is specified. Proposed settings of milk production structure change in Ukraine both by quality parameters and by business entities. Proved the necessity of providing subsidies to agricultural enterprises (and their proportions are calculated) for technological projects support in technological upgrading of dairy farms and complexes, as well as developing dairy complex construction projects and conduct relevant tenders. **Originality.** Developed the state mechanism of livestock support in Ukraine, which, unlike the existing ones, provides the following: 1) filling the state intervention fund with livestock processing products – objects of state price regulation (meat and offal of slaughtered animals and poultry, milk powder, butter) that is connected to the seasonal fall in prices of agricultural raw materials and relevant reaching a certain minimum level; 2) the minimum price of agricultural raw materials, that are made-products – objects of state price regulation established taking into account the industry average regulatory costs of their production, the minimum level of profitability of at least 10 percent (including households); 3) minimum prices of raw materials are calculated based on science-based agricultural share in the price of the final product – the object of state price regulation;

4) operations of filling the state intervention fund with objects of state price regulation – products of agricultural raw materials involved only processors that purchase agricultural raw materials for processing at a price not lower than the officially established minimum price. **Conclusion.** Applied now in Ukraine methods of livestock production support and improving its quality is insufficient and ineffective, do not provide equivalent cross-industry exchange. A unified approach to coordination and regulation of all entities (including holdings), hopes only on market mechanisms lead to price discrimination of weak links – non-monopolists (that farms are in most cases), which greatly reduces the possibility of livestock production. Now we ought to solve urgent task of livestock production transition to the innovative type of development, which primarily involves the effective institutional framework establishment aimed not only at the strict quality control, but also to stimulate the modernization of production, and introduction of environment friendly technologies to produce safe products.

Keywords: livestock products; the agricultural market; price discrimination; the structure of retail price; interdisciplinary exchange; indirect state support; intervention buying; State intervention fund; milk quality; traditional production technology; quality management system of dairy products.

Одержано редакцією: 13.02.2016

Прийнято до публікації: 20.02.2016

УДК 338.50.11

КОТЕТУНОВ Віктор Юрійович,

кандидат технічних наук, старший викладач,
кафедра менеджменту та економічної безпеки,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ПРОЕКТАХ

Досліджено основні види ризиків які мають місце в організаціях і підприємствах. Наведені їхні визначення та методи управління ними. Розглянуті програмні продукти по управлінню ризиками. Сформований перелік ризиків. Запропоновано методологію управління ризиками як замкнуту систему.

Ключові слова: ризик; управління ризиками; ідентифікація ризику; аналіз та оцінка ризику; методи управління ризиками; методи реагування на ризики; система управління ризиками.

Постановка проблеми. В умовах фінансової кризи, погіршення макроекономічної ситуації в державі, негативних тенденцій в економіці та на підприємствах та відповідно посилення конкуренції виникає гостра потреба враховувати ризики які можуть виникати в процесі господарської діяльності. А звідси і виникає потреба не тільки враховувати ризики а і управління ризиками в процесі реалізації проектів.

Чим складнішим і невизначеним є навколишнє середовище, тим складнішими є і методи управління, тим актуальнішим є питання управління ризиками в проектах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для організацій і підприємств врахування ризиків є необхідністю для того, щоб мати можливість попереджувати настання ризикових подій в проектах з негативними наслідками які можуть призвести до виникнення непередбачених фінансових витрат, недоотримання доходів, прибутку у порівнянні із запланованим.

В рамках розроблення методології управління проектами для ефективного виконання організаціями і підприємствами проектів з мінімальними витратами та регламентування дій ризик-менеджерів. Латкиним М.О запропоновано комплекс взаємопов'язаних системних моделей ієрархічних структур проектних ризиків на основі регулярних схем системних моделей, Бабак І.М розробила метод аналізу проектів із